

Плевенски исторически четения

Pleven Historical Readings

Регионален исторически музей – Плевен
Regional Historical Museum – Pleven

Издание Publication	От регионалното към националното – минало, настояще, бъдеще From the regional to the national – past, present, future
Том / година Volume / year	III / 2024
Издател / държава Publisher / country	Регионален исторически музей – Плевен, България Regional Historical Museum – Pleven, Bulgaria
Автор(и) Author(s)	Гл. ас. д-р Деница Петрова Asist. Prof. Denitsa Petrova, PhD
Институция Affiliation	Институт за исторически изследвания – Българска академия на науките Institute for Historical Studies – Bulgarian Academy of Sciences
Заглавие Title	РЕГИОНАЛНО И НАЦИОНАЛНО В БЕЛЕЖКАТА НА ДЯК ДИМИТЪР КРАТОВСКИ ОТ 1466 г. REGIONAL AND NATIONAL IN THE NOTE OF DIAK DIMITAR OF KRATOVO FROM 1466
Страници Pages	40–48
Постоянен адрес Permanent URL	https://plevenhistoricalreadings.eu/articles/phr-3-40/

РЕГИОНАЛНО И НАЦИОНАЛНО В БЕЛЕЖКАТА НА ДЯК ДИМИТЪР КРАТОВСКИ ОТ 1466 Г.

Гл. ас. д-р Деница Петрова

Институт за исторически изследвания –
Българска академия на науките

Резюме: В ръкописен фрагмент от XV в., РГБ ф. 87 № 1707, е запазена обширна летописна приписка с характер на послеслов, оставена от дяк Димитър Кратовски. Краткият текст дава интересни сведения за историята на Балканите, като обединява регионалното и националното в представата за историята. Книжовникът разказва за своя роден град и за политиката на османския султан, като двете нива на повествованието са обединени от сведенията за църквата и за антиосманската съпротива. С няколко изречения дяк Димитър Кратовски очертава светогледа на българина от XV в.

Ключови думи: ръкописи; Кратово; Охридска архиепископия; султан Мехмед II; Георги Кастриоти.

Бележките на писача – приписки, оставени от създателя на ръкописа, са специфичен жанр, който се развива в българската книжнина въз основа на византийски образци. Тяхна жанрово-стилистична особеност е използването на устойчиви композиционни схеми, както и на постоянни формули и трафаретни изрази. Още през Късното средновековие се забелязва промяна, появяват се обширни приписки, които преминават в предисловия и послесловия, характерни предимно за славянските печатни книги. Процесът е по-ясно изразен през Османския период и Ранното възрождане¹, а летописната приписка на дяк Димитър Кратовски е един от примерите за трансформацията на жанра.

---

¹ Христова, Боряна, Даринка Караджова, Елена Узунова. Бележки на българските книжовници X – XVIII век. Т. 1. X – XV век. София: Народна библиотека „Св. св. Кирил и Методий“, 2003, с. 3 – 11.

За личността на книжовника се знае малко, тъй като до момента не е известен запазен негов ръкопис². По време на обиколката си в Европейска Турция през 1844 – 1847 г. руският славист Виктор Григорович открива в Охрид няколко ръкописа. Един от тях е *Синтагма на Матей Властар* от XV в., известна в науката под името *Номоканон*. Григорович взема със себе си десет листа от книгата, съдържащи и послеслова на книжовника, които днес се съхраняват в РГБ ф. 87 № 1707. Самият ръкопис понастоящем се намира в БАН под № 70³. Бележката е частично публикувана за първи път от Григорович⁴; следват още няколко издания⁵, само две от които съдържат целия текст⁶.

До момента приписката на Димитър Кратовски е била обект на анализ най-вече заради близостта на завършека ѝ с края на тази на Владислав Граматик в Загребския панегирик от 1469 г. (ЮАЗУ, III а 47)⁷. В науката е популярно мнението, че Владислав е познавал преписа на *Номоканона*, но не може да се установи къде и кога той е имал достъп до книгата. Общото между двете приписки са титулните формули, въвеждащи името на книжовника, и финалните фрази, които са малко или много трафаретни⁸. Не бива да се пренебрегва възможността двамата книжовници да са използвали общ първоизточник, от който да са ги заимствали.

² Цибранска, Мариана. Дяк Димитър Кратовски и неговият Номоканон от 1466 г. – *Palaeobulgarica*, XIX (1995), кн. 1, с. 91.

³ Кодов, Христо. Опис на славянските ръкописи в библиотеката на Българската академия на науките. София: Издателство на Българската академия на науките, с. 128 – 130; Парпулов, Георги. Охридският архиепископ Доротеи (PLP 5905). – *Bulgaria Mediaevalis*, 11 (2020), с. 285.

⁴ Григорович, Виктор Ив. О Сербии в ее отношении к соседним державам в XIV – XV в., преимущественно в XIV и XV столетиях. Казань: Университетская типография, 1859, с. 41 – 42.

⁵ Kačanovskij, Vladimir. Njekoliko spomenika za srbsku i bulgarsku poviest. – *Starine*, 12, 1880, pp. 154 – 257; Стојановић, Љубомир. Стари српски записи и натписи. Кн. 1. Београд: Српска Краљевска Академија, 1902, с. 98 – 102; Иванов, Йордан. Български старини из Македония. София: Наука и изкуство, 1970, с. 151 – 152.

⁶ Ангелов, Боню Ст. Из старата българска, руска и сръбска литература. Кн. 2. София: Издателство на Българската академия на науките, с. 260 – 267; Христова, Боряна, Даринка Караджова, Елена Узунова. Бележки на българските книжовници..., Т. 1, с. 72 – 77.

⁷ Киселков, Васил. Димитър Кратовски. – В: Проуки и очерти по старобългарска литература. София: Издателство на Българската академия на науките, 1956, с. 304 – 307; Данчев, Георги. Владислав Граматик – книжовник и писател. София: Издателство на Българската академия на науките, 1969, с. 137 – 142; Цибранска, Мариана. Дяк Димитър Кратовски..., с. 95 – 98.

⁸ Цибранска, Мариана. Дяк Димитър Кратовски..., с. 96.

Бележката на Димитър Кратовски е ценен извор за историята на Балканите през XV в. В нея свещеникът дава кратки сведения за себе си – споменава своя учител кир Нифон, родителите си Горго и Дъна, съпругата си Любислава и трите им деца Калина, Стоян и Йоан. Той уточнява, че Охридският архиепископ Доротеј, когато посетил Кратово, му поръчал да преведе „книгата, наречена Законник“ (кнѣгѹ, именѹемѹю законникъ), защото, макар да е преведена на сръбски език, тя се използва в гръцкия си оригинал. Пояснението показва авторитета на дяк Димитър като книжовник и подсказва, че най-вероятно това не е първата книга, по която работи, и в същото време потвърждава предположението, че той преписва именно *Синтагмата*, чийто славянски превод датира от втората половина на XIV в.

Димитър уточнява, че Доротеј е „блажен български епископ“ (архіеп(с)кпа вльгарскаго; блженнаго архіеп(с)кпа), който по това време е в Охрид. Той назовава Охридската архиепископия и с името ѝ Първа Юстиниана. Официалната титла на архиепископа на Охрид е архіепископъ Првьѣ Іустиніаніе и вѣси вльгаріе. Срещат се и други варианти: архиепископ Прохор (1527 – 1550) нарича себе си Прохо(р) мл(с)тїю бжїю архіепкѡ(п) дѣ Іустиніаніе всѣмъ вльгарѡмъ(м) сръблѣ(м) и прочи(м)⁹; в приписка от 1617 г., Зограф № 112, се говори за господара Гергіа блаженѣишаго архієпискупа прѣве Іустиніне всѣмъ вльгарѡмъ сръблѣмъ Македонїи Албанїи Боснїи угровлахїи и прочимъ дакїискимъ земьлѣмъ патрїархъ и обладатель¹⁰.

Не е известно кога Доротеј става Охридски архиепископ. Подписът му на гръцки език е запазен в приписка в *Пентикостар* от 1465 г., Народен музей – Охрид № 45¹¹. Към момента на завършване на *Номоканона* заради конфликт Доротеј е преселен в Константинопол и за архиепископ на Охрид е поставен Цариградският патриарх Марко, тоест Марк II Ксилокарав (1465 – 1466). Единственият документ, подписан от него като патриарх, е от юни 1466 г.¹² Тоест, изгонването на Доротеј, което според редица изследователи е свързано с войната на османците срещу Георги

⁹ Иванов, Йордан. Български старини из Македония..., с. 45.

¹⁰ Иванов, Йордан. Български старини из Македония..., с. 248.

¹¹ Суботић, Гојко. Преписка молдавског војводе Стефана Великог и охридског архиепископа Доротеја. Побуде и време настанка. – В: Зборник радова у част академику Десанки Ковачевић Којић (ур. Р. Кузмановић). Бања Лука: Академија наука и умјетности Републике Српске, 2015, с. 118.

¹² Laurent, Vitalien. Les premiers patriarches de Constantinople sous la domination turque (1454 – 1476). – Revue des études byzantines, 26, 1968, p. 254.

Кастриоти – Скендербег, трябва да се отнесе след тази дата.

От текста на бележката не става ясно какво е предизвикало конфликта, но явно султан Мехмед II вижда в архиепископа опасност¹³. Описаните от книжовника събития се развиват непосредствено след поредния поход на Мехмед II срещу албанските земи, както подчертава и самият Димитър Кратовски. Според Иван Снегаров¹⁴ е възможно населението в района на Охрид да е подкрепяло Скендербег.

За преселването на охридчани съобщава приписка в *Пролог за месец септември – февруари* от 1551 г., Москва, ГИМ, Хлуд. № 192¹⁵, която принадлежи на ръката на известния книжовник Висарион Дебърски, работил в Слепченския манастир „Св. Йоан Предтеча (Продром)“. В нея се разказва как през 1466 г. султан Мехмед II преселва охридчани на празника на св. Киприан и Юстина, 2 октомври: ВЪ ЛѢ(Т) ꙗꙋꙋѢ. вЪ сѣ лѢ(Т) прѣсели црѣ Мехме(д) охрѣж(д)ани. м(с)ца ѡ(к)то(м)вріа в днѣ на стго Квпріана и Оустины.

Дело на Висарион е и т. нар. *Варлаамов пролог* от 1554 г., София, НБКМ № 1041¹⁶. По палеографски особености на него се приписват и два недовършени пролога: *Пролог за зимната половина на годината*, НМРМ № 2/19¹⁷, и *Пролог за септември – февруари (Висарионов пролог)* от 1560 г., София, БАН № 75¹⁸. *Варлаамовият пролог* е за периода март – август, в него сведението не е включено. Другите два ръкописа са за зимната половина на църковната година. В този от БАН известието за преселването на охридчани е вписано като бележка в полето при проложното четиво за св. Киприан и Юстина. В другия то е отбелязано срещу *Житието на св. Кирик и Юлита*, чиято памет се почита на 15 юли. Текстът на приписките е идентичен¹⁹. От тях разбираме, че събитието е станало на 2 октомври 1466 г., следователно, Доротей е архиепископ на Охрид до тази дата. Сведението се среща само в проло-

¹³ **Снегаров, Иван.** История на Охридската архиепископия-патриаршия. Т. 2. София: АИ „Проф. Марин Дринов“, 1995, с. 42 – 43.

¹⁴ **Снегаров, Ив.** Георги Кастриоти – Скендербег (1405 – 1468 г.) и отношението на Дебър и Охрид към Освободителната му борба. – Исторически преглед, 1968, кн. 2, с. 60 – 65.

¹⁵ **Христова, Боряна, Даринка Караджова, Елена Узунова.** Бележки на българските книжовници..., Т. 2, с. 10.

¹⁶ **Стоянов, Маньо, Христо Кодов.** Опис на славянските ръкописи в Софийската народна библиотека. Т. 3. София: Наука и изкуство, 1964, с. 265 – 284.

¹⁷ **Спространов, Евтим.** Опис на ръкописите в библиотеката при Рилския манастир. София: Държавна печатница, 1902, с. 39 – 40.

¹⁸ **Кодов, Христо.** Опис на славянските ръкописи..., с. 150 – 153.

¹⁹ **Христова, Боряна, Даринка Караджова, Елена Узунова.** Бележки на българските книжовници..., Т. 2, с. 32.

зите, писани от Висарион Дебърски²⁰. То разказва за важно събитие от местната история в района, в който работи книжовникът, ето защо той го отбелязва в ръкописите си столетие по-късно. Източникът на информацията остава неустановен.

Националното

Димитър Кратовски разказва, че Георги Кастриоти – Скендербег е прогонен в „италийските земи“ (странамъ италїйскимъ), но всъщност той отива там заради договор. През 1450 г. при Круя Кастриоти нанася поражение на султан Мурад II (1421 – 1444, 1446 – 1451), който е обсадил крепостта²¹. Победата на албанеца издига авторитета му в Европа. С договор от 1451 г. Кастриоти формално признава васалитета си към арагонско-неаполитанския крал Алфонсо V (1416 – 1458). През 1461 г. синът и наследник на Алфонсо крал Ференте (1458 – 1494) призовава албанския владетел на помощ срещу опитите на Анжуйската династия да заеме престола в Неапол. Кастриоти се съгласява не само заради договора с неговия баща, но и поради международния престиж, който това може да му осигури, тъй като Ференте се ползва и с подкрепата на папа Пий II (1458 – 1464)²².

През 1462 г. Скендербег се завръща в албанските земи²³. Неговото отсъствие не помага на османския султан със завоевателната му политика. След три неуспешни похода срещу Кастриоти Мехмед II сключва 10-годишно примирие с него през 1463 г.²⁴, но скоро албанецът нарушава мира.

През 1465 г. султанът опитва да привлече Георги Кастриоти като посредник за сключване на мир между Османската империя и Венеция, но той отказва. Вероятно това е причината за похода на Мехмед срещу албанците през 1466 г.²⁵

Димитър Кратовски споменава също създаването на град Конюх (Елбасан). Текстът създава впечатлението, че градът е основан от Георги Кастриоти, но всъщност това прави султан

²⁰ Христова, Боряна. Западнобългарски книжовници от XVI век. – В: Българският шестнадесети век. Сборник с доклади за българската обща и културна история през XVI век. Ред. Б. Христова. София: Народна библиотека „Св. св. Кирил и Методий“, 1996, с. 345.

²¹ Матанов, Христо. Средновековните Балкани. Исторически очерци. София: Парадигма, 2002, с. 535.

²² Матанов, Христо, Румяна Михнева. От Галиполи до Лепанто: Балканите, Европа и османското нашествие 1354 – 1571 г. София: Тилиа, 1998, с. 233.

²³ Матанов, Христо. Средновековните Балкани..., с. 536.

²⁴ Матанов, Христо, Румяна Михнева. От Галиполи до Лепанто..., с. 233 – 234.

²⁵ Имбър, Колин. Османската империя 1300 – 1481. София: Амисития, 2000, с. 275 – 276.

Мехмед II²⁶. По време на похода от 1466 г. османският владетел построява крепостта, която става отправна точка за бъдещи походи в албанските земи. Той изселва местното население, но през 1467 г. преселва от Скопие в Конюх 15 православни семейства²⁷ – събитие, отразено в няколко приписки²⁸ и в някои сръбски летописи²⁹. От българите кратки хроники то е споменато в Белополския летопис, в който е отнесено към 1465 г., и в Габаревския, в който е датирано към 1468 г.

Изводи

Бележката на дяк Димитър Кратовски представя историята на различни нива. Регионалното в приписката му е свързано с оскъдните сведения за родния му град Кратово, наречен от него „богохранимо място“ (бгохранимоѣ мѣсто). Кратово е богат рударски център³⁰, до 1577 г. е под юрисдикцията на Охридската архиепископия, а тези фактори определят и ролята му на значимо книжовно средище през XVI в., близкият манастир „Св. Гавриил Лесновски“ е един от трите големи центъра на книжовна дейност заедно с Рилския³¹ и Слеченския. Димитър дава съвсем оскъдни сведения за родния си град; като представител на духовенството, той логично акцентира върху църковната юрисдикция на Кратово.

Националното в приписката му се изразява в сведенията за султан Мехмед II. Османският владетел е наречен „цар“ (црь), а столицата му е „царски град“ (цр(с)твоующоу Кѡнстантїновоу градоу). Отношението на книжовниците към султана е различно спрямо това към баща му. Превземането на византийската столица през 1453 г. му придава особен статут в очите на християните³². В бележки, датиращи от времето след превземането на Константинопол, Мехмед II често е титулуван като цар, което по-

²⁶ Снегаров, Иван. История на Охридската архиепископия..., с. 41.

²⁷ Гюзелев, Боян. Албанци в източните Балкани. София: Международен център за изследване на малцинствата и културните взаимодействия, 2004, с. 39 – 40.

²⁸ Стојановић, Љубомир. Стари српски записи и натписи..., с. 102.

²⁹ Стојановић, Љубомир. Стари српски родослови и летописи. Београд: Српска Краљевска академија, 1927, с. 247.

³⁰ Матанов, Христо. Възникване и облик на Кюстендилския санджак през XV – XVI век, София: ИФ-94, 2000, с. 118, 136, 151.

³¹ Радославова, Диляна. Българската книжнина от XVIII век: центрове, книжовници, репертоар. София: ИЦ „Боян Пенев“, 2020, с. 36 – 52.

³² Косева, Марияна. Приписките: живяна история, желана история. Приписките за османското нашествие като „места на паметта“. – Във: Факти и мистификации в старите текстове. Съст. Б. Христова и Ел. Узунова. София: ИК „Гутенберг“, 2011, с. 68 – 69.

казва, че в очите на книжовниците той е пълноправен господар на Цариград, макар да е друговец.

Преходът между двете нива на историята са събитията, свързани с архиепископ Доротей, а чрез него – и със Скендербег. Борбата на албанския владетел против османските завоеватели е намерила място в редица съчинения в славянската литература от XV – XVI в.³³ Известията за него представляват своеобразен летопис, а той е осмислян от книжовниците като общобалкански герой.

Само с няколко изречения дяк Димитър Кратовски очертава целия светоглед на българина от XV в. От една страна, той е християнин, подчинен на българската, в случая – Охридска, църква. От друга, е и поданик на новия владетел на Цариград, който има правото да се нарича цар независимо от религията си. Въпреки това османското завоевание е израз на Божия гняв, а Скендербег е защитник не само на своя народ. Уважаван духовник и авторитетен книжовник, Димитър успява да обедини регионалното и националното като израз на прехода между миналото и бъдещето, между греха и наказанието.

Библиография:

Ангелов, Боню Ст. Из старата българска, руска и сръбска литература. Кн. 2. София: Издателство на Българската академия на науките.

Григорович, Виктор Ив. О Сербии в ее отношении к соседним державам в XIV – XV в., преимущественно в XIV и XV столетиях. Казань: Университетская типография, 1859.

Гюзелев, Боян. Албанци в източните Балкани. София: Международен център за изследване на малцинствата и културните взаимодействия, 2004.

Данчев, Георги. Владислав Граматик – книжовник и писател. София: Издателство на Българската академия на науките, 1969.

Дуйчев, Иван. Георги Кастриоти-Скендербег в славянската литература от XV – XVII в. – В: Георги Кастриоти Скендербег 1468 – 1968. Ред. Стр. Димитров. София: Издателство на Българска академия на науките, 1970, 79 – 110.

Иванов, Йордан. Български старини из Македония. София: Наука и изкуство, 1970.

Имбър, Колин. Османската империя 1300 – 1481. София: Амисития, 2000.

Киселков, Васил. Димитър Кратовски. – В: Проуки и очерти по старобългарска литература. София: Издателство на Българската академия на науките, 1956, с. 304 – 307.

Кодов, Христо. Опис на славянските ръкописи в библиотеката на Българската академия на науките. София: Издателство на Българската

---

³³ **Дуйчев, Иван.** Георги Кастриоти-Скендербег в славянската литература от XV – XVII в. – В: Георги Кастриоти Скендербег 1468 – 1968. Ред. Стр. Димитров. София: Издателство на Българска академия на науките, 1970, с. 91 – 94.

академия на науките.

Косева, Марияна. Приписките: живяна история, желана история. Приписките за османското нашествие като „места на паметта“. – Във: Факти и мистификации в старите текстове. Съст. Б. Христова и Ел. Узунова. София: ИК „Гутенберг“, 2011, 59 – 73.

Матанов, Христо, Румяна Михнева. От Галиполи до Лепанто: Балканите, Европа и османското нашествие 1354 – 1571 г. София: Тилиа, 1998.

Матанов, Христо. Възникване и облик на Кюстендилския санджак през XV – XVI век, София: ИФ-94, 2000.

Матанов, Христо. Средновековните Балкани. Исторически очерци. София: Парадигма, 2002.

Парпулов, Георги. Охридският архиепископ Доротея (PLP 5905). – *Bulgaria Mediaevalis*, 11 (2020), с. 281 – 290.

Радославова, Диляна. Българската книжнина от XVIII век: центрове, книжовници, репертоар. София: ИЦ „Боян Пенев“, 2020.

Снегаров, Иван. Георги Кастриоти – Скендербег (1405 – 1468 г.) и отношението на Дебър и Охрид към Освободителната му борба. – Исторически преглед, 1968, кн. 2, с. 60 – 65.

Снегаров, Иван. История на Охридската архиепископия-патриаршия. Т. 2. София: АИ „Проф. Марин Дринов“, 1995.

Спространов, Евтим. Опис на ръкописите в библиотеката при Рилския манастир. София: Държавна печатница, 1902.

Стојановић, Љубомир. Стари српски записи и натписи. Кн. 1. Београд: Српска Краљевска Академија, 1902.

Стојановић, Љубомир. Стари српски родослови и летописи. Београд: Српска Краљевска академија, 1927.

Стоянов, Маньо, Христо Кодов. Опис на славянските ръкописи в Софийската народна библиотека. Т. 3. София: Наука и изкуство, 1964.

Суботић, Гојко. Преписка молдавског војводе Стефана Великог и охридског архиепископа Доротеја. Побуде и време настанка. – В: Сборник радова у част академику Десанки Ковачевић Којић (ур. Р. Кузмановић). Бања Лука: Академија наука и умјетности Републике Српске, 2015, с. 10 – 134.

Христова, Боряна. Западнобългарски книжовници от XVI век. – В: Българският шестнадесети век. Сборник с доклади за българската обща и културна история през XVI век. Ред. Б. Христова. София: Народна библиотека „Св. св. Кирил и Методий“, 1996, с. 341 – 350.

Христова, Боряна, Даринка Караджова, Елена Узунова. Бележки на българските книжовници X – XVIII век. Т. 1. X – XV век. София: Народна библиотека „Св. св. Кирил и Методий“, 2003.

Христова, Боряна, Даринка Караджова, Елена Узунова. Бележки на българските книжовници X – XVIII век. Т. 2. XVI – XVIII век. София: Народна библиотека „Св. св. Кирил и Методий“, 2004.

Цибранска, Мариана. Дяк Димитър Кратовски и неговият Номоканон от 1466 г. – *Palaeobulgarica*, XIX (1995), кн. 1, с. 91 – 98.

Kačanovskij, Vladimir. Njekoliko spomenika za srbsku i bulgarsku poviest. – *Starine*, 12, 1880, pp. 154 – 257.

Laurent, Vitalien. Les premiers patriarches de Constantinople sous la domination turque (1454 – 1476). – *Revue des études byzantines*, 26, 1968, pp. 229 – 263.

REGIONAL AND NATIONAL IN THE NOTE OF DIAK DIMITAR OF KRATOVO FROM 1466

Asist. Prof. Denitsa Petrova, PhD

Institute for Historical Studies – Bulgarian Academy of Sciences

Abstract: In a manuscript fragment from the 15th century, RSL coll. 87 No. 1707, an extensive postscript in the nature of an afterword, left by Deacon Dimitar of Kratovo, has been preserved. The short text provides interesting information about the history of the Balkans, uniting the regional and the national in the idea of history. The writer tells about his hometown and about the politics of the Ottoman sultan, and the two levels of the narrative are united by the information about the church and about the anti-Ottoman resistance. In a few sentences, Dyak Dimitar of Kratovo outlines the world view of a Bulgarian from the 15th century.

Keywords: manuscripts; Kratovo; Ohrid Archdiocese; Sultan Mehmed II; George Kastrioti.

Гл. ас. д-р Деница Петрова

Българска академия на науките–

Институт за исторически изследвания,

София, бул. „Шипченски проход“, № 52, бл. 17

E-mail: denitsa_kp@abv.bg

ORCID ID: 0000-0003-1433-2818